

Col·laboració 1€

SANT CARLES
CENTRE PÚBLIC DE FORMACIÓ DE PERSONES ADULTES
ONTINYENT

boca

Butlletí Oficial del Centre d'Adults

novembre
2015

Suplement B.O.C.A.
Taller de Dansa Valenciana núm. 20

CURS 2015 - 2016

C/ Maïans, 53. Ontinyent 46870 Tel. 962919225 c-e: 46019325@edu.gva.es

BOCA (Butlletí Oficial del Centre d'Adults Sant Carles)

Suplement del núm. 20, novembre 2015.

Edita: Associació d'Alumnes del CPFPA Sant Carles

Direcció: Vicent Terol i Calabuig

Consell de redacció: Rafa Ballester, Cecília Calabuig, Rafael Cantavella i Maria Mira

Dibuixos dels fandangos: Vicent Senabre.

Disseny i maquetació: Cèsar Torró.

CPFPA Sant Carles, C. Maians, 53, 46870 Ontinyent. Tel. 962919225

www.fpaontinyent.com

info@fpaontinyent.com / 46019325@edu.gva.es

Dipòsit legal: V1754-2014

ISSN: 2386-3870

<https://www.facebook.com/pages/CPFPA-Sant-Carles-Ontinyent/1376100159296795>

Sumari

1. Editorial.
2. Presentació del treball i agraïments.
3. Les postisses en la dansa
6. Partitura de toc de postissa
7. Els fandangos : espill, creuar-se, estrella, caixó i peuet.
12. El cant de la Sibil·la

EDITORIAL

Us Presentem el nou dossier especial sobre dansa valenciana que hem editat com a suplement del núm. 20 del BOCA, la revista de l'escola d'adults d'Ontinyent. Aquest suplement va a càrrec dels autors que signen en la pàgina dos i que s'encarreguen de donar a conèixer la tasca del Taller de Dansa Valenciana del CPFPA Sant Carles, alhora que s'esforcen per divulgar una de les mostres populars del nostre país amb fort arrelament a les comarques centrals valencians.

En concret, per aquest suplement, s'ha preparat una explicació de la Sibil·la i una altra dels fandangos que continuen els capítols encetats en anteriors dossiers. El capítol següent correspon a un text sobre les postisses i els ritmes que marquen la dansa.

Des d'ací felicitem els autors del treball i l'alumnat del Taller de Dansa Valenciana de l'escola, per mantenir viva -i amb renovades energies- any rere any, la tradició de les danses. Enhorabona a tots el que han fet possible aquest suplement del BOCA.

Vicent Terol i Calabuig

Director del CPFPA Sant Carles d'Ontinyent

PRESENTACIÓ DEL TREBALL.

En el Dossier Especial del BOCA - Butlletí Oficial del Centre d'Adults - que el Taller de Dansa Valenciana del CPFPA Sant Carles presenta aquest curs 2015/16, volem fer un esment especial al Cant de la Sibil·la, ja introduït en números anteriors. Un homenatge a la magnífica representació que es fa cada any, que ha merescut el reconeixement del nostre poble i que ha estat proposat a la Generalitat Valenciana com a "be immaterial de rellevància local".

Aquest número constarà de dues parts: la primera part es dedica a la nostra dansa. Continuem il·lustrant, amb dibuixos i explicacions, els fandangos que ací ballem i enguany hem volgut introduir-los amb un resum sobre les postisses, instrument musical, que cada ballador i balladora fa sonar per donar més ritme i harmonia al ball. La segona part va dedicada a les Sibil·les i el seu cant.

AGRAÏMENTS.

Agraïm, sincerament al CPFPA Sant Carles, el suport que ens proporciona en la revisió, maquetació i publicació d'aquest treball.

També el nostre reconeixement i agraïment a tots els que participen en el Cant de la Sibil·la, per haver fet que aquesta música i el seu cant, -que prengué cos en les fonts mateixes de la nostra civilització- arribe cada 22 de desembre, en temps d'Advent, a l'Església de Santa Maria d'Ontinyent, on ompli l'esperit nadalenc de bones noves. I finalment, a Inmaculada Reig Olcina, pel seu treball *La castañuela. Evolución histórica del instrumento y su notación musical*, que ha estat la font per a la introducció dels fandangos.

Rafa Ballester, Cecicila Calabuig, Rafael Cantavella i Maria Mira.

Dibuixos dels fandangos: **Vicent Senabre.**

Bibliografia

Inmaculada Reig Olcina, *La castañuela. Evolución histórica del instrumento y su notación musical*. Màster Universitari per a la Formació en la Investigació. València desembre 2009.

Libret de DVD "Cant de la Sibil·la". La Capella Reial. Montserrat Figueras, direcció Jordi Savall.

Libret de DVD "El Cant de la Sibil·la". Mallorca València, 1400-1560, Montserrat Figueras, La Capella Reial de Catalunya, direcció Jordi Savall.

Versos del cant: *El Cant de la Sibil·la*, Menestrils i Colla de Campaners.

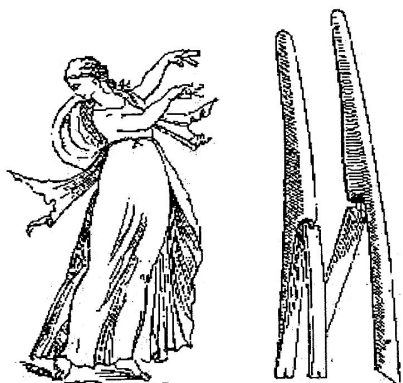
Com en cursos anteriors el Taller de Dansa Valenciana, vol ampliar l'explicació dels "fandangos de la Dansà", tal com els ballem a Ontinyent, però aquest curs volem fer-ho acompanyat de postisses, ja que els fandangos, com les jotes, els boleros, el copeo d'Ontinyent i altres balls valencians que aprenem a l'escola, s'acompanyen amb el to de postissa. Instrument musical de percussió que ens marca el ritme.

Com a bibliografia hem emprat el treball d'Inmaculada Reig Olcina, en el qual han participat Rafa Ballester i Cecília Calabuig: *La castañuela. Evolución histórica del instrumento y su notación musical*.

La dansa ha estat sempre acompanyada d'instruments i concretament els que mai han faltat han estat els de percussió, que han marcat un ritme regular. Permeten així als balladors mantindre un moviment comú o sincronitzat.

La postissa és un instrument que ha anat evolucionant, especialment en la seua forma, des del seu primer ús, suposadament en la prehistòria, fins als nostres dies. Apareix en totes les fonts documentals, literàries i iconogràfiques relacionades amb la dansa.

Possiblement els avantpassats de les postisses, tal com avui les coneixem, siguen aquelles instruments musicals formats per dues peces iguals o paregudes, de diferents materials, que es xocaven una contra l'altra. Els estudiosos els defineixen com idiòfons d'entrexoc. Són com el cròtal, l'*escabello*, el címbal, etc.

Cròtal: canyes o peces buides de fusta o metall amb un mànec i una llengüeta.

Scabellum antic.

Per donar una definició genèrica a la postissa, tal com actualment s'entén, podria dir-se que és un instrument musical que produeix el so quan entrexoca dos peces simètriques amb forma de castanya i interior còncav, unides amb un cordó en la part superior (orelles), que es nuen en els dits de les mans, els quals percuden l'instrument fent xocar les seues dues parts. S'empren per parelles, un en cada mà, essent cada parella distinta pel que fa a l'agudesa: la dreta sona més aguda que l'esquerra.

Coneguem un poc de la seua història.

Des del s. I dC trobem un instrument que acompanyarà durant molt de temps multitud de danses, però serà a partir del s. XVIII quan pren auge en incorporar-se en les danses folklòriques de nombroses poblacions.

Cronològicament: En els segles XVI i XVII la sarabanda, la chacona, la folia i la seguidilla, són les que donen protagonisme a les postisses. De totes aquestes serà la seguidilla la que perdurarà en el temps i se seguirà ballant.

En els segles XVIII i XIX és on major ús es fa de les postisses en el folklore popular. A nivell de tot el territori espanyol les danses en què s'utilitzen les postisses són:

El fandango El fandango consisteix en un aire de dansa a tres temps i d'un moviment viu, que es balla amb postisses. Aquest ha generat altres balls de similars característiques coreogràfico-musicals, com la malaguenya, la rondenya granadina, la murciana i els fandanguillos.

El Bolero és una dansa i cançó espanyola de temps moderat i compàs de $\frac{3}{4}$, popular a finals de S. XVIII i durant el XIX . Alguns el consideren derivat de la seguidilla i altres com una versió del fandango.

La Jota essencialment completa –ball i cançó- està constituïda per dues parts: tornada instrumental i les cobles cantades. Els balladors en parelles realitzen els seus passos uns enfront dels altres, canviant de posició al llarg del ball. Els braços es veuen en alt i fan sonar les postisses mentre ballen.

En el País Valencià l'ús de les postisses “serveix per a marcar el ritme”. La mà esquerra sol marcar el pols i la dreta dibuixa un poc més la melodia. Podem veure com el copeo, L'U i el Dos i el Dotze, o El Vetllador, utilitzen aquest ritme.

També en algunes danses religioses el toc de les postisses acompanyen els balladors, com és el cas del “Ball dels Cabets”. A Ontinyent utilitzem les “closques”, que són dos peces de fusta, amb forma de cullera i que se subjecten una en cada mà. Es fan sonar colpejant una contra l'altra.

Rafa Ballester va facilitar la fotografia de les closques d'Ontinyent que l'autora incorpora en el seu treball.

El toc de les postisses

La transmissió dels tocs de les postisses ha estat fonamentalment oral. Solament a partir de 1700 comencen a aparèixer algunes anotacions, però no és fins a 1839, quan es troben nous intents de transcripció per escrit dels tocs de postisses.

El toc de postisses al País Valencià en el text d'Inmaculada Olcina, a partir de l'entrevista mantinguda en 2009 amb Cecília Calabuig i en la qual també va intervenir Rafa Ballester, la forma en què ensenyen els tocs que són:

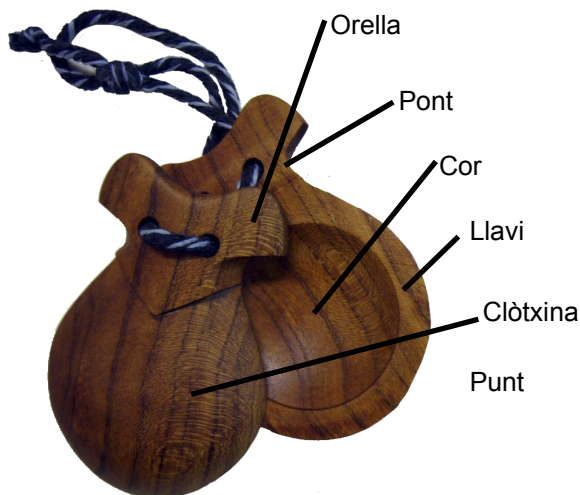
Toc amb la mà esquerra (ME) (Colp amb el dit del mig)	TA
Toc amb la mà dreta (MD) (Colp amb el dit del mig)	PI
Dues mans simultàniament	TIAN
Carretilla (repicar amb els quatre dits)	RIA
Postisseig (Colp d'una postissa contra l'altra)	POS (XIM)

Cecília Calabuig també aporta anotacions sobre el toc de postisses en la Dansà. El ritme de la postissa acompanya de manera similar a com ho fa el tabalet, però hi ha xicotes variacions en aquest ritme segons la població. A Ontinyent seria:

TA-RIA, TIAN, TA-RIA; TA-RIA, TIAN, TA-RIA.

Parts de la postissa

La postissa de la mà dreta és la femella, amb un so més agut i està marcada per una mosca. La que es col·loca en la mà esquerra és la postissa mascle que és més greu.

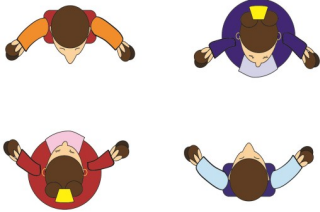

Partitura de toc de postissa

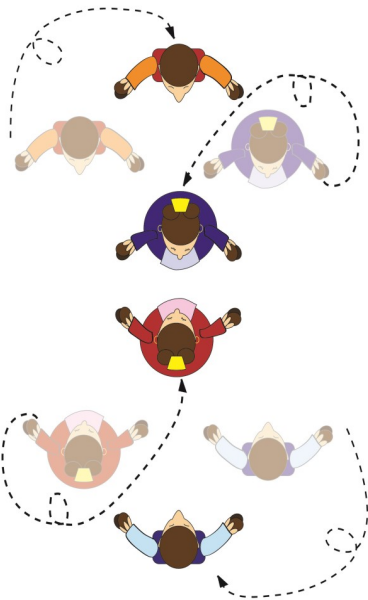
Castanuelas Vadeveianas de carrer Popper

The musical score is handwritten and consists of ten staves. The first staff begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The notation is primarily rhythmic, with many notes marked with '2' or '3' above them, indicating double or triplets. The music is written in a style typical of traditional Catalan music. The final staff ends with a double bar line and the word 'Fina' written in a stylized script.

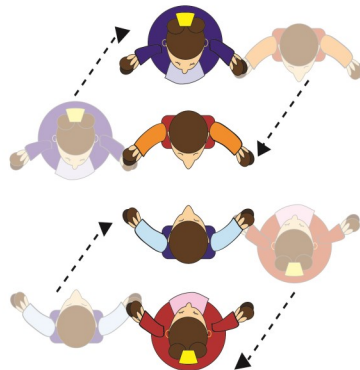
Fandango Espill

1 Inici

Posició del quadre de danzadors, fent el pas pla.

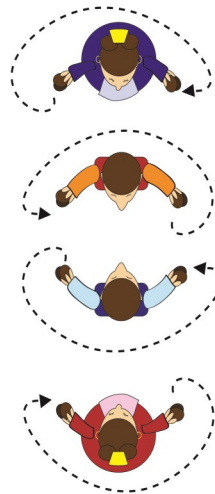
2

Quan sona la dolçaina, els balladors i les balladores fan volta cap a fora, desplaçant-se enmig del quadre formant una línia. Les dones davant i els homes darrere.

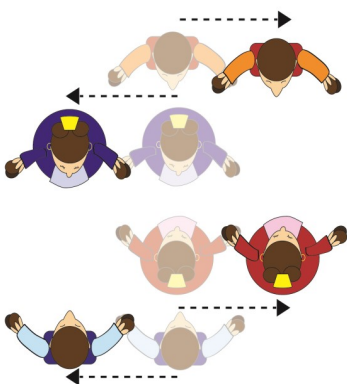
4

En pas de fandango tornen enmig.

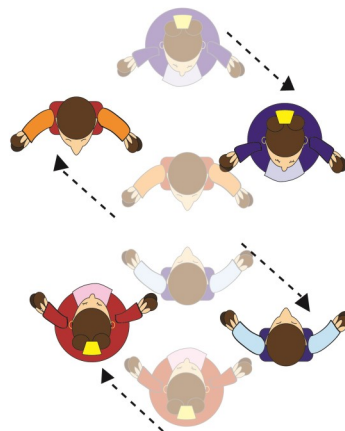
Ara els homes davant i les dones darrere.

5

Tots fan volta en el lloc.

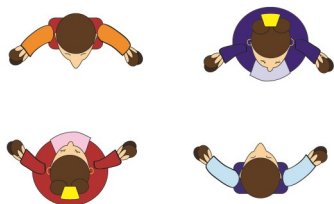
3

En pas de fandango es desplacen a l'altre costat.

6

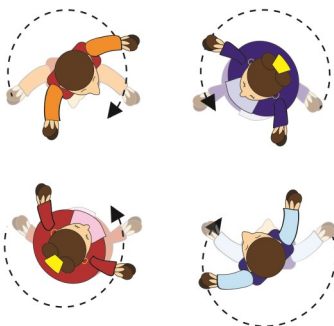
En pas de fandango, tornen al lloc. Així van repetint-se mentre dure el fandango. Quan acaba el fandango, des de la línia d'enmig, volta i al lloc d'eixida.

Fandango Creuar-se

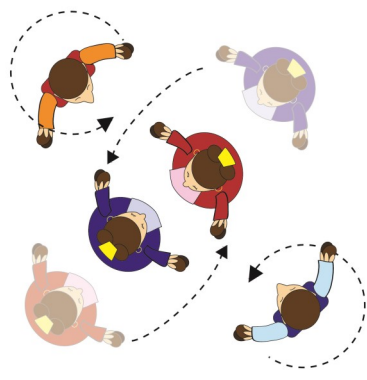
1 Inici

Posició dels dansadors fent el pas pla.

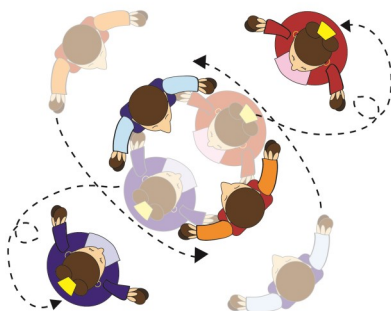
2

Quan comença el fandango tots fan volta cap a fora, per quedant-se formant rogle.

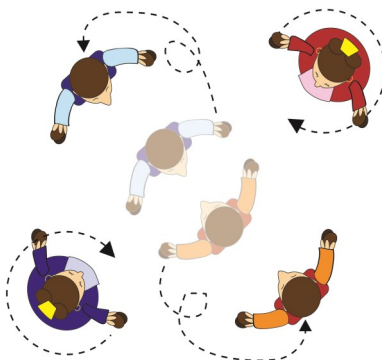
3

Els homes: fan volta en el lloc. Les dones: en la dreta i en pas de fandango es creuen en diagonal.

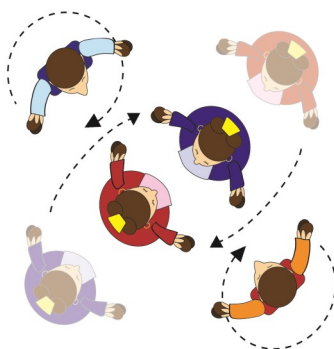
4

Els homes: en la dreta i en pas de fandango es creuen en diagonal. Les dones: en volta a l'esquerra es desplacen al lloc contrari.

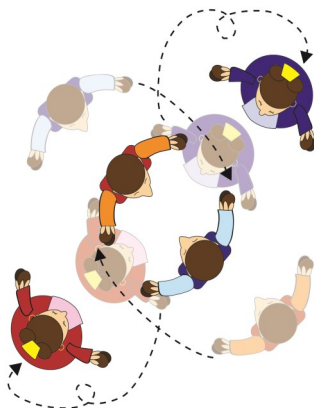
5

Els homes: en volta a l'esquerra es desplacen al lloc contrari. Les dones: en la dreta fan volta en el lloc.

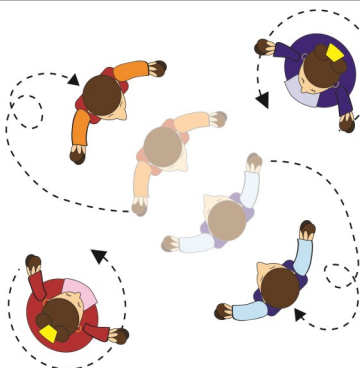
6

Els homes: fan volta en el lloc. Les dones: en l'esquerra i en pas de fandango es creuen en diagonal.

7

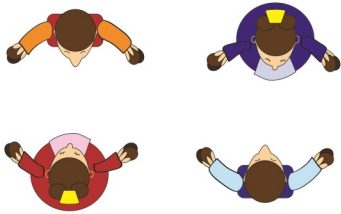
El homes: en l'esquerra i en pas de fandango es creuen en diagonal. Les dones: en volta a la dreta es desplacen al lloc de partida.

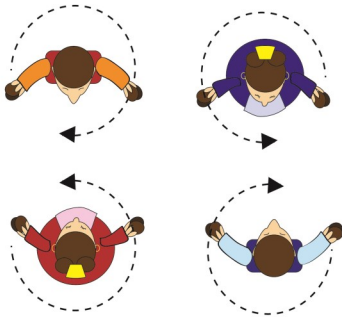
8

El homes: en volta a la dreta es desplacen al lloc de partida. Les dones: en l'esquerra fan volta en el lloc. Així va repetint-se fins que acaba el fandango.

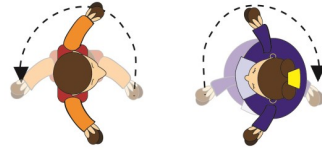
Fandango Caixó

1 Inici

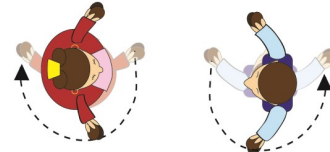
Posició del quadre de dansadors fent el pas pla.

2

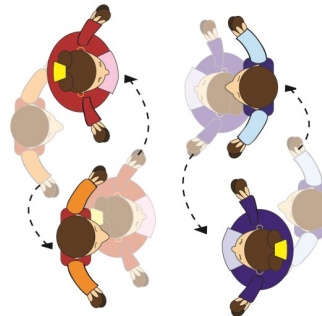
Quan comença el fandango, tots fan volta en el lloc cap a fora del quadre.

5

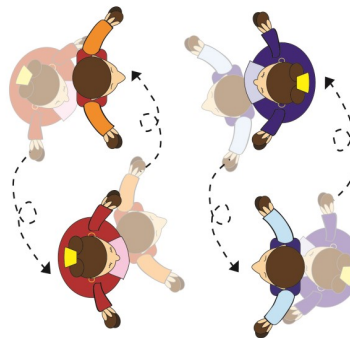
Tots fan volta i canvien de parella.

6

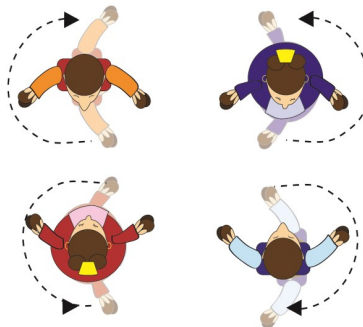
En pas de fandango, homes per darrere i dones per davant, passen a l'altre costat.

7

Tornen al lloc d'origen en volta, les dones per darrere i els homes per davant.

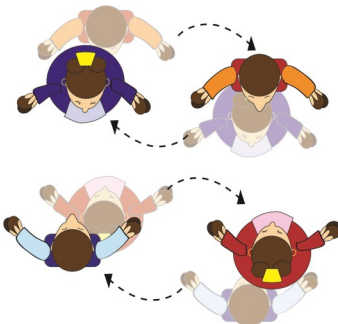
8

Tots fan volta en el lloc i es queden en la posició inicial. Així continua fins que acabe el fandango.

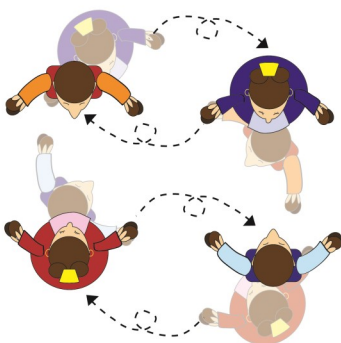
3

Els homes: en pas de fandango passen a l'altre costat per darrere de la dona.

Les dones: en pas de fandango passen per dins del quadre a l'altre costat, per davant de l'home.

4

Els homes: tornen en volta per davant de la dona, desplaçant-se per dins del quadre fins el lloc d'inici. Les dones: tornen en volta per darrere de l'home, desplaçant-se per fora del quadre al lloc d'inici.

Fandango Estrella

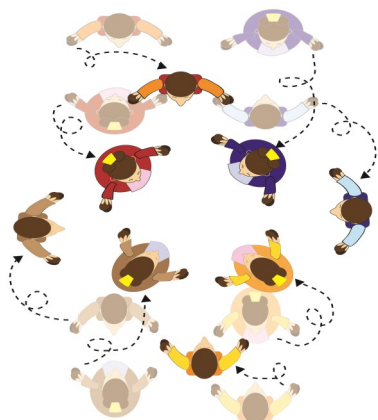
1 Inici

Posició dels quadres de dansadors, fent el pas pla.

5

Homes: Fan volta amb l'esquerra, desplaçant-se al rogle de dins.
Dones: Fan volta amb la dreta, desplaçant-se al rogle de fora.

2.

Quan comença el fandango, tots fan volta desplaçant-se, per formar dos rogles.

Les dones en volta a l'esquerra entren al rogle de dins.

Els homes en volta a la dreta formen el rogle de fora.

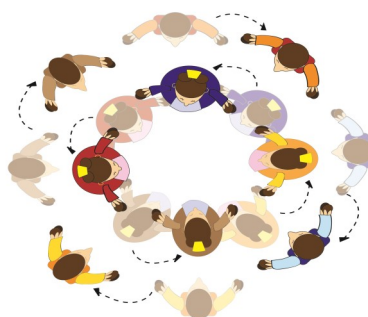

6

Homes: rogle de dins, pas de fandango a la dreta.

Dones : rogle de fora, pas de fandango a l'esquerra.

Formen dues rodes que giren al contrari.

3.

Homes: rogle de fora, pas de fandango a l'esquerra.

Dones : rogle de dins, pas de fandango a la dreta.

Formen dues rodes que giren al contrari.

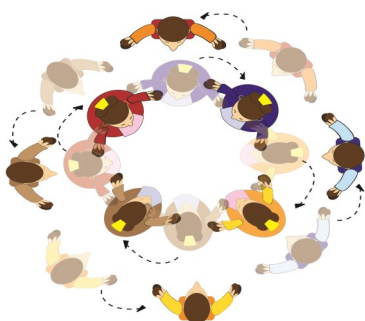

7

Homes: rogle de dins, pas de fandango a l'esquerra.

Dones : rogle de fora, pas de fandango a la dreta.

Formen dues rodes que giren al contrari.

4.

Homes: rogle de fora, pas de fandango a la dreta.

Dones : rogle de dins, pas de fandango a l'esquerra.

Formen dues rodes que giren al contrari.

8

Homes: Fan volta amb la dreta, desplaçant-se al rogle de fora.

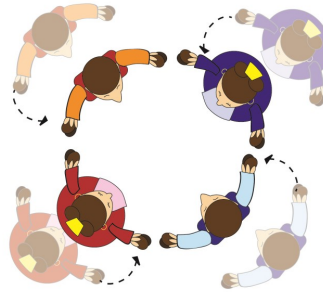
Dones: Fan volta amb l'esquerra, desplaçant-se al rogle de dins.

Quan acaba el fandango, en l'última volta, tornen a formar els quadres de l'inici.

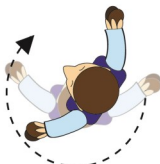
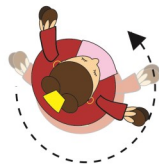
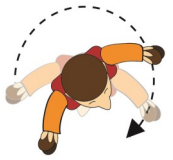
Fandango Peuet

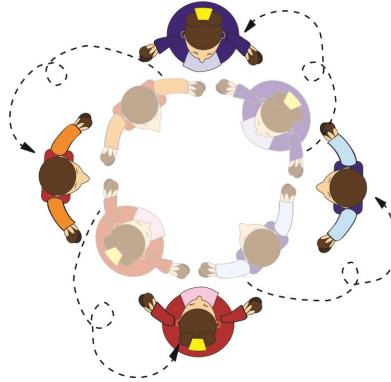
Inici
Posició del quadre de dansadors fent el pas pla.

3.
Tots amb el peu dret, fan pas de fandango cap a dins del rogle.

2.
Quan comença el fandango, els balladors i balladores, fan volta i es queden formant un rogle.

4.
Tots fan volta amb el peu esquerre desplaçant-se, obrint a la vegada el rogle.
Així anirà repetint-se, fins que acabe el fandango.

EL CANT DE LA SIBIL·LA

Si han transcorregut mil anys des de l'època en què trobem els primers vestigis d'aquesta música, que prengué cos en les fonts de la nostra civilització, cal que reculem molt més encara, això és, fins a finals del segle VI abans de Jesucrist, per tal de trobar les primeres referències a aquestes estranyes Sibil·les, éssers semidivins, capaços de predir els esdeveniments futurs i posseïdors de poders endeviadors atorgats per Apol·lo.

Les Sibil·les més famoses del món oriental i grec foren les de Marpès o Hel·lespòntica, que habitava al mont Ida (al sud-oest de Troia), la Sibil·la Eribraca de Jònia (Àsia Menor) i principalment la Sibil·la Dèlfica (de Delfos). Entre els romans fou molt coneguda la Sibil·la Tiburtina, però fou la Sibil·la Cumana (de Cumes) que es convertí en la gran oracle oficial dels patricis, fins la consolidació de l'Imperi romà.

Al llarg dels segles, subsistirà una profusió tan gran de profecies sibil·lines que els sacerdots especialitzats anaven a Roma per estudiar les diferents versions. Tots els documents foren destruïts en ocasió de l'incendi del capitolí l'any 83 abans de Crist, però el senat s'ocupà d'establir-ne una nova col·lecció a base d'investigar. Però la catàstrofe es produí l'any 389, quan Teodosi decidí cremar tots els textos que ens hauria permès conèixer molt millor la religió del món antic i la seua expressió literària.

Virgili es refereix a aquest món i particularment a la Sibil·la de Cumes, quan evoca l'última edat de la profecia de Cumes: "Heus ací que recomença l'ordre dels segles. Ja torna també la Verge, torna el regne de Saturn. Una nova generació davallà des de dalt dels cels".

No hi ha de sorprendre molt, doncs, que els primers cristians conservaren el mite de la sibil·la en recuperar-lo com a oracle de la segona vinguda de Crist, amb motiu del judici final i la fi del món.

Durant molt de temps ha estat atribuïda a Sant Agustí una homilia que, des de l'Edat Mitjana, era llegida la vigília de Nadal per tal de convèncer els no cristians de la vinguda del Messies. Amb aquesta finalitat eren utilitzats els testimonis de diversos personatges de l'Antic i Nou testaments, però també del món del paganisme: Virgili, Nabucodonosor i la Sibil·la Eritrea (27 hexàmetres), original grec en forma d'acròstic sobre els mots JESUCRIST FILLI I DEU SALVADOR.

Eren els versicles del judici *signum* que havien estat invocats en grec per Constantí durant el Concili de Nicea. La versió llatina serví de base a l'execució del cant de la Sibil·la durant les Matines de Nadal, a partir del segle X com a mínim.

Durant el segle XIII la Sibil·la se celebra també en llengua vulgar a França, la Provença i als Països Catalans i és en aquests darrers on ha perdurat fins als nostres dies, malgrat la prohibició que afectà a finals del segle XVI.

És, de fet, la peça més antiga de la dramaturgia catalana, ja que les primeres versions musicals conegudes estan datades al segle X. A partir del segle XIII, les fonts en llengua vulgar es troben a Montpel·ler, a l'Escorial i a Toledo.

Durant el segle XV són conegudes les de Barcelona (Catedral), Palma de Mallorca (Convents de la Concepció i de Santa Margarida). És en aquesta època que els refranys de la Sibil·la comencen a ésser cantats en polifonia. Als nostres dies la realització d'una versió històrica del cant de la Sibil·la, suposa situar-se en una perspectiva dinàmica del temps, un mètode que permetria catalogar totes les versions conegudes de cada cant per ordre cronològic, de forma que es puga passar sense ruptura, dels primers cants molt poc ornamentats del segle X, a les versions més melismàtiques del segle XII sense trencar la continuïtat del cant en el seu conjunt. Per tal de representar les diverses versions, segons el caràcter del text de cada vers, es podria presentar el conjunt en tres Sibil·les:

1. La llatina, del segle X/XI, amb el seu *Judici signum*.
2. La versió amb reminiscències provençals, del segle XIII.
3. Finalment, amb la Sibil·la catalana, entrem totalment dins l'espectacle dels Misteris o representacions sacres paralitúrgiques, similars als Autos sacramentals del Renaixement.

La participació de ministrers la trobem confirmada per les diferents fonts: acompanyaven la Sibil·la a l'entrada o a la sortida de la cerimònia o tocaven entre les diferents estrofes.

En tot allò que fa referència a l'elecció entre una veu de dona o de xiquet, són possibles les dues aproximacions. Però si bé és cert que, en la major part de les vegades es tracta d'un nen disfressat de dona que representa el paper de Sibil·la, és sabut que als convents femenins, era una monja la que assumia aquest paper.

Pel que fa a l'època litúrgica dins la qual convé situar la representació d'aquest cant, cal dir que tradicionalment està vinculat a les festes de Nadal, també durant la Setmana Santa, particularment a la nit del Divendres Sant.

Per mitjà d'aquesta melodia extraordinària, que ha romàs intacta en els seus elements essencials durant segles, hem pogut conservar aquesta mitologia de la profetessa virgiliana. Mitologia plena de dramatisme per les seues impressionants referències al judici final i a la fi del món, pel caos dels elements (foc celestial, tremolor de terra, eclipsi lunar i solar...) però que deixa oberta l'esperança d'una nova vida dels Justos, per mitjà del naixement i mort de Jesucrist.

És evident que la realització musical havia d'assumir tots aquests elements essencials i el significat del seu contingut: barreja de profecies, oracles, malediccions sobre un dels temes més cars de l'Edat Mitjana la destinació final de la nostra vida i la del món que habitem, tema que no ha perdut res de la seua actualitat, però que, gràcies a l'encisadora suggestió d'aquests melismes fora de temps, se situa en una segona dimensió de reflexió sobre el destí de la humanitat. I tot això a través d'una cerimònia popular plena de misteri i de sensibilitat que té lloc en Nadal, el moment més màgic i dramàtic de l'any cristià.

VERSIONS EN ROMANÇ DEL CANT DE LA SIBIL·LA

Mallorca - València 1400-1560

És sabut que les primeres versions del Cant de la Sibil·la en romanç, totes relacionades en la Península Ibèrica, són del començament del S XV o de poc abans. Una és en català i consta a les *Constitutiones synodales ecclesie barchinonensis de 1415*, i les altres dues són en occità, però cap en reprodueix la part musical.

La primacia en aquest sentit correspon a la segona part d'un leccionari de la catedral de Barcelona, escrita a començaments del segle X (versió gravada per J. Savall el 1988) i en un cantoral de la mateixa època del Convent de la Concepció de Palma de Mallorca, del qual falten dos dels quatre folis que es van fer servir per escriure-la.

El text respectiu, en català, s'assembla al de les *Constitutiones* de 1415, encara que en cap dels dos casos coincideix al peu de la lletra. Pel que fa a la música, es tracta d'una adaptació de la versió en llatí, que es limita a acomodar tant la frase de la tornada com les dues que corresponen a cadascuna de les tretze estrofes del *Iudicii signum*, al llarg de dotze estrofes en català de quatre versos octosil·làbics seguits de la tornada.

També hi ha referències de la Sibil·la cap a les darreries del segle XV a la catedral de Toledo. Encara que el text no especifica en quina llengua es cantava la Sibil·la, cal suposar que, a Toledo, el costum de cantar-la en vulgar no hi arrelés. Malgrat això, la primera versió castellana coneguda és la d'un cantoral de Conca cap al 1500, actualment en parador desconegut.

A València, la Sibil·la acostumava a formar part d'una representació de l'*Ordo Profetarum* o Processó dels Profetes, en què era ella el darrer dels personatges que desfilaven davant dels fidels, adduint cadascú el seu testimoni particular sobre la vinguda del Messies, al fil argumental del *Sermó de symbolo*, atribuït a l'Edat Mitjana a Sant Agustí. Es troben altres alternatives referides a la intervenció de la Sibil·la.

Les representacions de l'*Ordo Profetarum*, les de la Sibil·la i fins i tot el simple cant dels seus versos van caure en desús als regnes hispànics a partir de la implantació el 1568 del breviari romà nascut a la llum del Concili de Trento, que no inclou la lectura del *Sermó de Symbolo*. Així es va anar suprimint la seua representació. El més significatiu és el de la Catedral de Toledo on es va continuar representant, fins caure en desús a finals del segle XVIII.

Pel que fa a Palma de Mallorca es va suprimir primer en 1572; tres anys més tard la van restablir, en 1666, la van tornar a suprimir, a causa de "los grandes inconvenientes que resultan en ofensa de Dios nuestro Señor en las representaciones que se hacen de la Sibil·la", i en 1692 la restabliren definitivament, cedint a les pressions dels ciutadans. Gràcies a això, encara avui es continua representant a la catedral de Palma i a altres esglésies mallorquines, la nit de Nadal, abans de la Missa de Gall.

L'única versió històrica que es conserva del Cant mallorquí de la Sibil·la és la de l'esmentat cantoral de mitjans del segle XV, de la qual en falten dues de les estrofes intermèdies i algunes del final.

El cantoral és important pel seu repertori litúrgic, que inclou, a més de proses, seqüències i verbetes gregorianes, diverses peces mensurals a una i dues veus, en segon lloc, per la còpia del Cant de la Sibil·la, que constitueix el precedent balear més remot d'una tradició que continua viva, i perquè es tracta d'un d'aquells rars manuscrits de finals de l'edat mitjana.

El contingut del cantoral, que respon al d'un Breviari Missal amb anotacions musicals, procedeix de l'antiga Corona d'Aragó, segons posen de manifest les seues múltiples acotacions en llengua catalana.

Un cas ben diferent és el de València, on no sembla que s'hi haja conservat cap versió pròpiament del Cant de la Sibila, malgrat que s'hi venia cantant en català almenys des de mitjans del segle XV, el mateix que a Mallorca. L'únic que ens en queda és l'harmonització a quatre veus de la tornada de Bartolomé Càrceres, que el 1546 exercia de "pautador de llibres" de la capella del duc de Calàbria i una altra d'Alfons, identificable amb l'Alfons de Mondéjar que va ser cantor de la capella de Ferran el Catòlic.

És probable que el cantoral polifònic que transmet les dues versions de la tornada de la Sibila el copiés el mateix Càrceres. Una i altra emmarquen una versió a quatre veus del *Liber generationis*, passatge evangèlic amb el qual, a mitjan segle XVI, solia concloure servei de matines del dia de Nadal, tant a la catedral de Toledo com a la de València.

Reconstruir la versió històrica del Cant de la Sibila valenciana, implica ara com ara la reconstrucció parcial que deuria sonar a la capella dels seus virreis en temps del l'emperador Carles V, de la qual se'n coneix excepcionalment el context musical encara que, d'altra banda, falta el text i la música de les estrofes de la Sibila. Una forma adequada de suplir-los consisteix en utilitzar el text de les estrofes de la Sibila tal com foren editades en un imprès valencià de 1533, que inclou -sense música- "les matines de Nadal ensems ab la Missa de Gall"; per a la part musical, es pot fer servir qualsevol de les versions que editen els ordinari catalans de mitjan segle XVI.

Cecilia Blanquer

Consol Rico

Tornada

Al jorn del judici
Se pagarà el nostre servici

Cobles

Un rei vindrà perpetual
vestit de nostra carn mortal,
del cel vindrà tot certament,
per fer del segle jutjament.

Mostrar-se han quinze senyals
Per lo món molt generals.
Los morts ressuscitaran,
De on tots tremolaran.

El sol perdrà la claretat
Mostrant-se fosc i obscurat .
La lluna no farà claror
I tot lo mon serà tristor.

Ans que el judici no serà un gran senyal
Se mostrarà .
El sol perdrà lo resplendor,
La terra tremirà de por.

Ans del judici l'Anticrist vindrà:
Mar, fonts i rius tot cremarà.
Els peixos donaran grans crits,
Perdent sos animals delits.

Après vindrà terriblement
Lo fill de Déu Omnipotent.
De morts i vius judicarà.
Qui bé haurà fet, allí parrà.

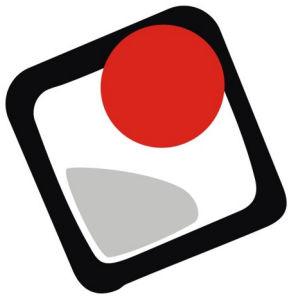
Los infants qui nats no seran,
Dintre ses mares cridaran
I diran tots plorosament:
"Ajuda'ns, Déu Omnipotent".

Oh, humil Verge!
Vós qui heu parit Jesús Infant
Aquesta nit a vostre Fill
Vulgueu pregar de l'Infern nos vulga
guardar.

Mare de Déu, pregau per nós,
Puix sou mare de pecadors:
Que bona sentència hajam
I paradís posejам.

Vosaltres, tots, qui escoltau,
Devotament a Déu pregau
De cor amb gran devoció
Que us porte a salvació.

taller de dansa valenciana

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
CONTINENT

16 In vigilia Nativitatis Domini
In virtute secundum spiritum
sanctificationis ex resur. Domini
nostri: per quem accepimus gra-
tiam, et apostolorum ad gentes
missionem, ad gloriam dei pa-
tris, in saecula amen. Amen.
In diebus illis, in quibus
dominus noster Iesu Christi,
enim salvum faceret populum
unum a peccatis in Dominica, dicitur
Credo.

Offertorium, Ps. 29. 7. Tollite
portas, principes, et intro-
ite, et introibit Rex glorie.

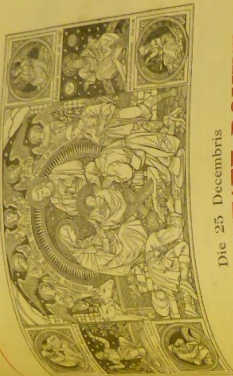
Secreta

Da nobis, quesumus, omnipo-
tens pater, ut, sicut ado-
randa Filii tui natalicia praeve-
nimus, sic ejus munera capimus
sempiterna gaudentes. Qui re-
gnas in Dominica, dicitur de
Saba Trinitate.

Communio Is. 40. 5 Revelabi-
tur gloria Domini: et videbit
omnis caro salutare Dei nostri.

Postcommunio

Da nobis, quesumus, Domine:
unigeniti Filii tui recensita
nativitate revivere: cujus cele-
sti in ministerio nascimur et por-
tas, voluit occidite dimittere
mur. Per eundem Dominum.

Die 25 Decembris

IN NATIVITATE DOMINI

Ad primam Missam
in Nocte

Lectio Epistolae beati Pauli Apo-
stoli ad Titum Tit. 2. 11-15

Carissime: Apparuit gratia Dei
hominibus, erudiens nos, ut, ab-
negantes impietatem et secularia
desideria, sobrie et juste et pie
vivamus in hoc saeculo, expectan-
tes beatam spem et adventum
gloriae magni Dei et Salvatoris
nostri Iesu Christi: qui dedit se-
metipsum pro nobis, ut nos red-
deret ab omni iniquitate, et mun-
daret sibi populum obsequium
secundum bonorum operum.
Hec loquere et exhortare: in
Christo Iesu, Domino nostro.

Oratio

qui hanc sacratissimam
noctem veris fecisti: da, que-
sumus, clare lucis mysteria
ut, cultus, ejus quo-
dam cognoscere et perficiamus:
in gloria vivit et regnat.